

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi B.G.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn.
III AUa 505/23,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 23 października 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. akt III AUa 505/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej w sprawie III AUa 505/23 nie później niż w terminie 3 (trzech) miesięcy od dnia zwrotu akt;**
- 3. przyznaje B.G. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumę pieniężną w wysokości 3 000 (trzy tysiące) złotych za okres od 8 maja 2023 r. do 10 lipca 2024 r.;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz B.G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od doręczenia postanowienia zobowiązanemu do dnia**

zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Marek Dobrowolski Krzysztof Wiak Maria Szczepaniec

ZG

UZASADNIENIE

Pismem z 10 lipca 2024 r. pełnomocnik B.G. (dalej: „skarżąca”) złożył skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu pod sygn. akt III AUa 505/23. Skarżąca wniosła o:

1. stwierdzenie, że w zaskarżonej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu zalecenia niezwłocznego wyznaczenia rozprawy apelacyjnej oraz dokonania innych czynności, zmierzających do rozpatrzenia sprawy;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej 5000 zł – tytułem zadośćuczynienia za nierozpoznanie sprawy bez zbędnej zwłoki;
4. przyznanie skarżącej od Skarbu Państwa zwrotu poniesionych kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z 16 lutego 2023 r. (VIII U 1156/22) oddalił odwołanie skarżącej. W następstwie tego wniosła ona apelację, która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 8 maja 2023 r. W sprawie został wyznaczony sędzia referent i przesłano odpisy apelacji (pismami z 18 maja 2023 r.). Do dnia złożenia skargi Sąd Apelacyjny w Poznaniu nie dokonał żadnych innych czynności, w tym nie wyznaczył terminu rozprawy.

Odnosząc się do dochodzonej wysokości zadośćuczynienia, w dalszej części uzasadnienia skarżąca podniosła, że zaskarżone postępowanie dotyczy obowiązku podlegania zainteresowanego (męża skarżącej) ubezpieczeniu społecznemu,

z którym to postępowaniem związane jest inne, dotyczące zasiłku chorobowego. Zainteresowany pozostaje bez zabezpieczenia przysługującego z tytułu niezdolności do pracy, zaś skarżąca ponosi z tym związane koszty, jak również doznaje utrudnień w życiu prywatnym. Przewlekłość postępowania jest zatem dla niej źródłem negatywnych doznań, co do których niezbędne jest naprawienie krzywdy w sposób określony w ustawie.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Wskazał, że okres oczekiwania na rozpoznanie spraw w Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu wynosi obecnie ponad 20 miesięcy od daty wpływu do sądu i mimo zaangażowania sędziów w przyspieszenie ich rozpoznania, nie może ulec zmianie. W niniejszej sprawie czas oczekiwania wyniósł 1 rok i 2 miesiące. Ponadto skarżąca nie składała wniosku o przyspieszenie wyznaczenia terminu posiedzenia jawnego w sprawie. Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu w zakończeniu stwierdził, że nie istniała obiektywna możliwość rozpoznania sprawy o sygn. akt III AUa 505/23 we wcześniejszym terminie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku beczynności sądu drugiej instancji w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; z 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). W niniejszej sprawie apelacja strony pozwanej wraz z aktami wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 8 maja 2023 r. Do czasu wniesienia skargi na przewlekłość postępowania Sąd Apelacyjny w Poznaniu nie podjął żadnych czynności zmierzających bezpośrednio do rozpoznania sprawy, w tym nie wyznaczył terminu rozprawy apelacyjnej. Przyjmuje się, że sąd oceniający zarzut przewlekłości wskazanego postępowania jest zobligowany do zbadania, na podstawie całokształtu okoliczności danego postępowania (w tym czynności podjętych przez sąd, jak i zachowania stron postępowania), czy faktycznie doszło do jego przewlekłości, a w razie jej stwierdzenia – ustalenia jaka powinna być wysokość przyznanej sumy pieniężnej. W niniejszym postępowaniu okres oczekiwania na rozpoznanie apelacji przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu wynosił ponad 14 miesięcy (w chwili wniesienia skargi na przewlekłość postępowania). W okresie pomiędzy majem 2023 r. a lipcem 2024 r. nie miały miejsca żadne czynności, które uzasadniałyby tak długi okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy. Już sama długość okresu beczynności sądu przemawia więc za tym, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu pod sygn. akt III AUa 505/23 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Odnosząc się do argumentacji podniesionej w odpowiedzi na skargę, Sąd Najwyższy wskazuje, że choć kwestie związane z realnym obciążeniem sędziów orzekających w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stanowiły okoliczności, na które Sąd Apelacyjny w Poznaniu faktycznie nie miał wpływu, nie zmienia to jednak oceny, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i nie zwalniają państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu

z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”. Dla oceny zasadności skargi na przewlekłość postępowania sądowego istotne znaczenie ma bowiem nie tylko czas trwania postępowania, ale przede wszystkim terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r., I NSP 113/23).

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania wydziałów, przekłada się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie nie stwierdzono również przesłanek świadczących o odpowiedzialności sędziego sprawozdawcy z powyższego tytułu, skoro w jego referacie znajdowało się aż 397 spraw z kategorii AUa, które powinny być rozpoznawane w kolejności ich wpływu. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu obciążenia orzecznicze mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw nie może usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i z 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie jej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącej za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącej.

Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżąca wniosowała o przyznanie jej sumy pieniężnej w kwocie 5000 zł. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę przedstawioną argumentację skarżącej, charakter sprawy oraz wielkość zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. Z tych względów w ocenie Sądu Najwyższego wnioskowana kwota 3000 zł rekompensuje skarżącej zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 8 maja 2023 r. do 10 lipca 2024 r.

Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W okolicznościach badanej sprawy, Sąd Najwyższy uznał za zasadne zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w terminie 3 miesięcy od daty zwrotu akt.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2-4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz skarżącej kwotę 240 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej będącego radcą prawnym, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

ZG

[ms]